

O‘ZBEKISTON TERMA JAMOASI A‘ZOLARIGA ZAXIRA TAYYORLASH MEXANIZMLARI

Yoqubova Nurxonbuvi G‘ani qizi

Chirchiq olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash markazi

e-mail: nurxon.yoqubova95@mail.ru

Gafurov Rovshan Kasimjanovich

Chirchiq olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash markazi

e-mail: rovshangafurov@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada O‘zbekiston respublikasi sharoitida yuqori malakali sportchilarga zahira tayyorlash mexanizmining huquqiy asoslari, tartiblari va real sharoitlarini solishtirma ma‘lumotlari haqida so‘z yuritilgan.

Kalit so‘zlar: Olimpiada, terma jamoa, zaxira, mexanizm, murabbiy, sportchi, musobaqa.

Abstract: The article refers to the legal foundations, procedures and comparative data of the real conditions of the mechanism for training a reserve of highly qualified athletes in the conditions of the Republic of Uzbekistan.

Key words: Olympics, national team, reserve, mechanism, coach, athlete, competition.

Аннотация: В статье говорится о правовых основах, процедурах и сравнительных данных реальных условий механизма подготовки резерва высококвалифицированных спортсменов в условиях Республики Узбекистан.

Ключевые слова: Олимпиада, сборная, резерв, механизм, тренер, спортсмен, соревнование.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston terma jamoasi olimpiadalarda har tomonlama porlamoqda. Aytish mumkinki, buning sababi yurtimizda faoliyat olib borayotgan sport mutasaddilarining, sportchilarning ko‘p yillik mehnati natijasidir. Ammo, sportda doimiy ravishda avlodlar almashinuvi ro‘y beradi. Shunday ekan terma jamoa a‘zolariga zaxira tayyorlash bugungi kun sportining eng ahamiyatli masalasidir. Olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash bazasida yuqori malakali sportchilar va sportchi kadrlar zaxirasini tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish, shuningdek ularning yagona tipdagi ta‘lim muassasalari sifatidagi faoliyati tartibi va

shart-sharoitlarini sinxronlashtirish maqsadida Vazirlar Mahkamasining 2010-yil 30-iyuldagi qarori bilan yurtimizda terma jamoa uchun zaxira sportchilarni tayyorlash mexanizmi ishga tushirilgan. O'zbekiston respublikasida sportchilarni tayyorlash mexanizmida kichik yoshdagi bolalar tayyorgarligidan tortib professional sportchilarni tayyorlashgacha bosqichlar mavjud. Bugungi kunda mamlakatimizda 15 ta olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash markazlari, 344 ta sport maktabi va 7 ta oliy sport mahorati maktabi faoliyat yuritib kelmoqda. Ularda 380 ming nafar yoshlar 100 dan ortiq sport turi bilan muntazam shug'ullanmoqda.[4][5][6]

So'nggi uch yilda Olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash markazlarida o'quvchilari xalqaro musobaqalarda 1000dan ortiq, Respublika turnirlarida 10 mingdan ziyod medallarni qo'lga kiritgan. Qariyb 4.700 nafar o'quvchi O'zbekiston milliy terma jamoalariga qabul qilingan. Terma jamoa a'zolariga zaxira tayyorlashni yanada rivojlantirish uchun sport ta'limi muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, murabbiylar malakasini oshirish uchun kata sharoitlar yaratilmoqda.[1][2][3]

Xususan, ushbu muassasalarda faoliyat yuritayotgan 14000 yaqin murabbiylarning qariyb 6000 nafari oliy ma'lumotga ega emas. Shuningdek, joylarda ot sporti, zamonaviy besh kurash, regbi, o'q otish, kamondan otish, velosport, suvga sakrash va sinxron suzish bo'yicha murabbiylar yetishmaydi. Seleksiya ishlarini kuchaytirish, bu jarayonda ochiqlik va shaffoflikni ta'minlab, korrupsiya holatlariga barham berish bo'yicha prezidentimiz tomonidan bir qancha ko'rsatmalar berib kelinmoqda. Olimpiya zaxiralari kollejlarga o'quvchilarni qabul qilish, iqtidorli sportchilarni saralash va musobaqalar tashkil etish bo'yicha elektron platformani ishga tushirish rejalashtirilgan.[7][8]

Prezidentimiz Olimpiya va paralimpiya sport turlariga tayyorlash markazlarini sport federatsiyalari bilan uzviy bog'lash, iqtidorli yoshlarni o'stirishda promoter, skaut, agent kabi mutaxassislar faoliyatini keng qo'llash va bu yo'nalishlarni rivojlantirish muhimligini ta'kidladilar. Buning sababi shundaki, har bir professional sportchi o'z agentiga ega bo'lishi lozim, sportchi yutuqqa erishishi uchun ham jismoniy ham psixologik tayyorgarlikka ega bo'lishi zarur. Shunday ekan zaxira tayyorlashda bu jarayon o'ta muhimdir.[9][10]

Sport zaxiralarini tayyorlash, bir tomondan to'laligicha yuqori muvaffaqiyatlar sportiga qaratilgan, Chunki oliy toifadagi jamoalar sportchilari model tavsiflariga javob beruvchi ko'rsatkichlar bo'yicha yosh sportchilarni tayyorlashga qaratilgan. Unga yo'nalishda, ko'p yillik mashg'ulotlar davomida yosh sportchilar javob berishi lozim bo'lgan talablar belgilanadi. Boshqa tomondan, sport zahirasi tayyorgarligi jarayoni, jismoniy tarbiya – sog'lomlashtirish va sport ishlarining ommaviy turlari bilan shug'ullanuvchi 508 umumta'lim maktablari, o'rta maxsus o'quv muassasalari

va boshqa tashkilotlar bilan chambarchas bog'liq. Davlatimizda 2021-2022-o'quv yilidan boshlab, sport maktablarida davlat buyurtmasi asosida razryadli va unvonli sportchilarni tayyorlashning yo'lga qo'yilishi bu borada qo'yilgan ulkan qadamlardan biri bo'ldi. Murabbiylar yetishmayotgan sport turlari bo'yicha malakali xorijiy mutaxassislarni jalb qilish, ularga mahalliy murabbiy va talabalarni biriktirib, tajribasini o'rganish orqali oqsayotgan sport turlarini yanada rivojlantirishga erishish mumkin. Sport ta'limi muassasalarini qurish va ta'mirlash, zamonaviy jihozlar va sport adabiyotlari bilan ta'minlash ham sportchi zaxirasi yaratishning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. "O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil, 24-yanvardagi PF-5924-sonli Farmon ham milliy terma jamoamiz a'zolariga zaxira tayyorlashni takomillashishida muhim rol tutmoqda. [4]

Respublikada oxirgi yillarda jismoniy tarbiya va sportni ommalashtirish, aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, imkoniyatlari cheklangan shaxslarning jismoniy reabilitatsiyasi uchun zarur shartsharoitlar yaratish hamda mamlakatning xalqaro sport maydonlarida munosib ishtirok etishini ta'minlash borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, jismoniy tarbiya va sport sohasida aholi sog'lig'ini mustahkamlashga ko'maklashadigan aniq dasturlarni amaliyotga joriy etish, yoshlarni sportga keng jalb qilish va ular orasidan iqtidorli sportchilarni saralab olish, sport turlari bo'yicha yuqori natijalarni ta'minlaydigan mahoratli sportchilar bilan milliy terma jamoalarni shakllantirish va treynerlar uchun qo'shimcha shartsharoitlar yaratish zarurati mavjud. Oliy malakali sportchilar zaxirasini tayyorlashdan maqsad shundaki, yosh sportchilar, yuqori natijalar sportiga o'tar ekanlar, oliy toifali sportchi bo'lishlari uchun barcha imkoniyatlarga ega bo'lishlari lozim.[5][6]

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI \ REFERENCES

1. G'Ofurov, S. H., Baxtiyorov, D. B. O. G. L., & Saidov, U. A. (2022). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI YENGIL ATLETIKA MASHQLARI ORQALI MASHG'ULOTLARINI TASHKIL ETISH. *Scientific progress*, 3(1), 557-562.
2. Kurbanov, E. E. (2023). THE CONTENT OF IMPROVING THE SYSTEM OF QUALITY EDUCATION ON THE BASIS OF SPIRITUAL AND MORAL TRAINING OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(09), 106-113.
3. Norkul, A. B. (2024). INCREASING THE EFFICIENCY OF DEVELOPING THE PHYSICAL QUALITIES OF 9-10-YEAR-OLD STUDENTS BASED ON

- ACTIVITY GAMES. JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE, 3(1), 393-397.
4. Shermuxammad o'g'li, I. S., & Abdumannonovna, I. S. TALABALAR SPORT MUSOBAQALARINI TASHKIL QILISH VA HAKAMLIK QILISH KOMPETENTSIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.
 5. Shermuxammad o'g'li, I. S. (2023). CREATION AND DEVELOPMENT OF EFFECTIVE MANAGEMENT MECHANISM OF SPORTS FACILITIES. American Journal of Research in Humanities and Social Sciences, 8, 9-13.
 6. Sunnatulla, I. (2023). Improving the competences of conducting sports competitions and refereeing among students in the conditions of digitalization. Confrencea, 11(1), 149-153.
 7. Ашмарин Б.А Жисмоний тарбияда педагогик тадқиқотлар назарияси ва методикаси. –М., 2011.
 8. Ёш спортчиларни назарий тайёрлаш / Ю.Ф. Буйлин, Ю.Ф. Курамшин таҳрири остида. –М., 2019.
 9. Железняк Ю.Д. Жисмоний тарбия - спорт фаолияти профессионализм// умумий ва Амалий акмеология асослари. –М.,2014.
 - 10.Чернов К.Л спорт мусобақалари назарияси долзарб аспекти. –М., 2014.